

Nr 13

Civilutskottets betänkande i anledning av motioner angående forskning
m. m. i samhällsplaneringsfrågor

Motionerna

Utskottet har behandlat motionerna 1972:

613 av fru Mogård (m) och fröken Ljungberg (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om sådana tilläggsdirektiv till utredningen rörande det framtida bostadsbyggandets omfattning och inriktning m. m. att höghusproblematiken utreds ur social, ekonomisk och miljömässig synvinkel,

761 av herr Fälldin m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att de sociala konsekvenserna av folkomflyttningen och koncentrationen av människor blir föremål för en sociologisk undersökning,

768 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en utredning tillsättes med uppgift att klarlägga för- och nackdelarna på lång sikt av den pågående koncentrationen till storstadsområdena och föreslå åtgärder för att styra utvecklingen i önskad riktning,

1421 av herr Antonsson (c) vari föreslås

1. att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om åtgärder för att få till stånd vetenskapliga undersökningar om de enskilda människornas önskemål om den framtida samhällsplaneringen,

2. att riksdagen uttalar att all samhällsplanering – i första hand den nya länsplanering som inom kort tar sin början – bör grundas på vetenskapliga undersökningar av denna art,

1422 av herrar Bengtsson i Göteborg (c) och Pettersson i Örebro (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär forskning för att klarlägga de sociala konsekvenserna av omflyttningsprocessen i samhället och olika tätortskoncentrationers möjligheter att erbjuda individerna en acceptabel social livsmiljö,

1426 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om vidgade direktiv till boendeutredningen beträffande

1. initiativ till forskning om boendemiljön,
2. utvärdering ur miljösynpunkt av byggandet av stora stadsdelar,
3. program för en bättre boendemiljö innehållande normer och regler för byggandet,

1429 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. (c) vari med hänvisning till motiveringen i motionen 1972:241 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär överväganden och förslag om utnyttjande av socialarbetarnas specialkunskaper inom fysisk planering och bostadsplanering.

1436 av herr Hyltander m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att låta tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att utreda och framlägga förslag till planering av den mänskliga samhällsmiljön i enlighet med motionens intentioner,

1438 av herr Krönmark m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en vetenskaplig undersökning av bostadskonsumenternas preferenser kommer till stånd inom den närmaste framtiden,

1443 av fru Mogård (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att en brett upplagd bostadspolitisk forskning verkställs.

Motionen 1972:761 i här ej behandlad del tas upp i inrikesutskottets betänkande InU 1972:7.

Utskottet

Statens råd för byggnadsforskning stöder forskning på byggnadsområdet med en mycket varierande inriktning inom de gränser som dras upp av de till bl. a. finansieringssystemet knutna villkoren för medelsanvändningen. I statsverkspropositionen (prop. 1972:1, bil. 13, s. 196) redovisas rådets inriktning av forskningen på ett antal delprogram, bl. a. Planering av yttre miljö. Rådet har i sin anslagsframställning angett att forskningen inom detta delprogram kommer att väsentligt vidgas och att därvid skall bl. a. undersökas vilka konsekvenser på det ekonomiska, sociala och miljömässiga området som variationen i stadsplanernas utformning kan få. Rådet har vidare anmält sin avsikt att presentera ett långsiktigt ramprogram för hela sitt forskningsfält. Ställningstaganden till det långsiktiga forskningsarbetets inriktning bör enligt chefen för inrikesdepartementet anstå till dess rådets slutliga ställningstagande föreligger.

Forskning inom samhällsplaneringens område stöds även av bl. a. statens råd för samhällsforskning och Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) svarar för statens deltagande i den s. k. branschforskningen.

Expertgruppen för regional utredning (ERU) har till uppgift att bl. a. biträda lokaliseringsberedningen vid uppläggning av regional utredningsverksamhet och forskningsberedningen med att samla informationer om och föreslå koordinering av forskningsverksamheten m. m. i lokaliseringsfrågor.

Institutet för social forskning föreslås (prop. 1972:29) få uppgifter inom bl. a. samhällsforskningens område.

Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan) har till uppgift att dels anordna vidareutbildning av samhällsplanerare, dels bedriva och främja forskarutbildning inom samhällsplaneringens område.

Intresset för den forskning som avser planeringen av samhällsbyggnaden har ökat i takt med det önskvärda ökade deltagandet i en vidare debatt om planeringsprocessens såväl mål som medel. Krav på ytterligare forskning blir ett naturligt utslag av detta ökade intresse. I vissa fall kan kraven avse forskning på områden som redan är i väsentlig mån behandlade, i andra fall uppmärksammas behovet av hittills inte känd information. De krav som ställs belyser ofta planeringens komplexa struktur och svårigheterna att över traditionella administrativa eller vetenskapliga gränser nå fram till hanterliga alternativ och realiserbara lösningar. Redan överförandet av tillgänglig information skapar stora svårigheter. En även i mycket stora drag angiven önskvärd fördelning av forskningsinsatserna över sektorsgränserna saknas utanför byggforskningsrådets ansvarsområde.

Enligt utskottets mening blir en meningsfull behandling av skilda krav på ökad forskning inom samhällsplaneringens område en svår uppgift om inte tidigare koordinerande arbete fullföljs genom redovisningar och ställningstaganden. En inom forskningsberedningen gjord utredning om samhällsforskning och det inom byggforskningsrådet pågående planeringsarbetet kan – utom annat – utgöra utgångspunkten för en önskvärd bearbetning i sådant syfte. Härtill an knyter i mycket de centrala ansvarsfrågorna och möjligheterna att beakta de forskningskrav som kan brygga över nuvarande ursprungligen administrativa klyftor. Utskottet finner det önskvärt att Kungl. Maj:t lämnar riksdagen en översikt över inriktningen av samhällsplaneringsforskningen i vid bemärkelse tillika med bedömningar av vilka organisatoriska och prioriterande beslut som kan ankomma på statsmakterna. Vad utskottet anfört härom föreslås riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

Vid denna bedömning har utskottet funnit att riksdagen tills vidare bör avstå från en detaljprövning av de krav på forskning eller utredning som framställts i de här behandlade motionerna, vilka alla utgör ytterligare belägg för det behov av samordning och översikt som föreligger. Motionerna bör därför inte nu föranleda någon riksdagens vidare åtgärd. De intressen som ytterst avsetts tillgodoses genom motionerna torde kunna bättre beaktas om de kan sättas in i ett större sammanhang och därmed samordnas och angelägenhetsgraderas. Först i ett sådant sammanhang torde också sådana målformuleringar kunna anges som leder till praktiskt verkställbara avgöranden.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om redovisning m. m. av samhällsplaneringsforskningen,
2. att motionerna 1972:761 samt 613, 768, 1421, 1422, 1426, 1429, 1436, 1438 och 1443, den förstnämnda såvitt nu är i fråga inte föranleder någon riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 6 april 1972

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: herrar Grebäck (c), Bergman (s), Almgren (s), Tobé (fp), Kristiansson i Örkelljunga (s), fröken Ljungberg (m), herrar Petersson i Nybro (s), Andersson i Knäred (c), Lindkvist (s), Ullsten (fp), Henrikson (s), Wennerfors (m), Jadestig (s), Åkerfeldt (c) och Werner i Tyresö (vpk).